

~~11. péld.~~

~~18. 913~~

HB 7.370:2

MAGYAR IPARMŰVÉS ZET

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉS ZETI MUZEUM ÉS ISKOLA
ÉS A MAGYAR IPARMŰVÉS ZETI TÁRSULAT
KÖZLÖNYE

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. KIR. MINISTERIUM MEGBIZÁSÁBÓL

SZERKESZTI

FITTLER KAMILL

FŐMUNKATÁRS

GYÖR GYI KÁLMÁN

VI. ÉVFOLYAM 1903

BUDAPEST

KIADJA A MAGYAR IPARMŰVÉS ZETI TÁRSULAT

ATHENAEUM R.-TÁRSULAT NYOMÁSA.

TARTALOMJEGYZÉK.

Önálló cikkek.	Oldal	Oldal	
<i>Almási Balogh Lóránd</i> : A karácsonyi kiállítás	1	A Rákóczi-ereklye kiállítás Kassán	234
<i>Czakó Elemér</i> : Az iparművészeti múzeum Ex-Libris kiállítása	124	A mesterinas iskola	235
<i>Czakó Elemér</i> : Régi magyar ötvös-réz-metszők	221	Az Ex-Libris-kiállítás	235
<i>Divald Kornél</i> : Iparművészeti régiségek Felső-Magyarországon	53	Hölzel Mór †	235
<i>Divald Kornél</i> : Csongrádi céhemlékek	135	Faragó—Firtinger Károly †	235
<i>Diner-Dénes József</i> : A lakberendezési tavaszi kiállítás	150	Pozsonyi Gobelin-lelet	295
<i>Dömötör István</i> : Az utca képeskönyve	225	Fűtőtestburkolat	295
<i>Dömötör István</i> : Fadrusz János †	285	Női munkaterem	295
<i>Györgyi Kálmán</i> : Az iparművészeti iskola kiállítása	74	Az osztrák költségvetés	296
<i>Hauszmann Alajos</i> : A királyi vár belső kiképzése és iparművészeti felszerelése	161	Gróf Andrássy Dénes műtárgyai a kassai múzeumban	296
<i>Kriesch Aladár</i> : Mit jelent hát a kalotaszegi művészet?	250	Üvegfestészetünk	296
<i>K. Lippich Elek</i> : Beszélgetés a művészetről és Kalotaszeg	245	Eredeti magyar színes litográfiák	297
<i>Nagy Sándor</i> : Dunántúli faoszlopok	228	Az 1902. évi torinói kiállítás bíráló bizottságának jelentése	297
Különfélék.			
Felhívás és kérelem	28	Pályázati ügyek.	
Mátyás király és az iparművészet	28	Általános felhívás iparművészeti tervrajzokra és mintákra	30
A mézeskalács és az iparművészet	30	Pályázat a társulat M. I. T. monogrammját magába foglaló művészi jelvényre	30
Reflexiók a karácsonyi kiállításról	83	A kereskedelemügyi magy. kir. minister pályázata az ipari munkások jutalmazására szolgáló állami jutalmakkal együtt az illető iparosoknak kiadandó elismerő oklevélre	31, 92
Ex-Libris—Könyvgyűjtő címer	89	A „Művészet“ szerkesztőségének pályázata művészi fejléc és záródísz rajzokra	31
Levél Amerikából	90	A Képzőművészeti Tanács pályázata	31
Helyreigazítás	92	Plakátpályázat	32
Társas kirándulások az iparművészeti társulat lakberendezési kiállítása alkalmából	139	Pályázati témák	32
Magyar műipar a külföldön	139	Plakett- vagy érem-pályázat	92
Pálinkás képes levéllapjai	139	Pályázat a Nemzeti Kaszinó könyvtárának Ex-Librisére	93, 302
Világkiállítás St.-Louis-ban	139	A falfestés mustrára kiírt pályázat eldöntése	93
Művészi oklevél	140	A M. I. T. vignetta-pályázat eldöntése	93
Szemelvények az iparművészeti iskolának ezidei pályázataiból	140	Figyelmeztetés	93
Halasi csipke	146	A történelmi faképek pályázata	94
A kassai múzeum megnyitása	234	A vallás- és közoktatásügyi magy. kir. minister iskolai fali képekre kiírt pályázata	146
Kriesch Aladár rákoskereszturi freskói	234	Iparművészeti tervrajzokra és mintákra vonatkozó pályázat eldöntése	147
Magyar iparművészek köre	234		

TARTALOMJEGYZÉK.

Oldal	Oldal		
Eldölt plakát-pályázat	147	Bécsi könyvtábla kiállítás	240
A kereskedelemügyi magyar kir. minister ujabb pályázata az ipari munkások ju- talmazására szolgáló állami jutalmak- kal együtt az illető iparosoknak ki- adandó elismerő oklevélre	147	Új múzeum Párisban	42
Pályázat fémből előállítható emléktár- gyakra	148, 301	A bécsi városi múzeum	42
A „Vízcsöpp-Társaság“ pályázata egy művészi becsű legyezőre	197, 301	Egy Lucca della Robbia relief ellopása	42
A „Közérdek“ szerkesztőségének pályá- zata a „Közérdek“ című hetilap cím- képére	197	Nyári kurzusok iparművészeti tanárok részére	94
A Trefort-plakett-pályázat eldöntése	301	Mücsarnok Nürnbergben	94
Pályázat kovácsolt fémből előállítható gáz, villamos-, vagy petroleumvilágításra való lámpára	301	Velencei hírek	95

Külföld.

Aemilia Ars, Bologna	236
Brunswick gróf féle képtár elárverezése Bécsben	42
Bishop Heber hagyatéka New-Yorkban	96
Crane Walter kiállítása Chesterben	149
Charpeux „A tánc“ című szoborcsoportja	239
Chéret Jules, Paris	95
Kautsch H. Paris „Heineplakettek“	149
Müntz Eugen műtörténész	94
Müntz Eugen könyvtára	239
Marquard-féle műgyűjtemény elárvere- zése	96
Nelidow A. J. Klasszikai antik arany- műves munka gyűjteményéről	94
Pecht Frigyes, München †	148
Raffaelli festőművész Párisban	42
Ruchomovszki orosz ötvös-művész	238
Scharff Antal cs. kir. kamarai medailleur Bécs	288
Vinci Leonardó da	42
A torinói kiállítás zárószámadása	42
Velencei nemzetközi műkiállítás	94
Velencei nemzetközi műkiállítás plakátja	95
Moszkvai modern művészeti kiállítás	94
Lipcsei kiállítás	95
Müncheni iparművészeti kiállítás	149
Bécsi legyező- és óra kiállítás	149
Berlini kina és japán művészeti kiállítás	149
Berlini női kiállítás	236
Hollandi iparművészeti kiállítás	238
Société internationale d'Art populaire Paris	239
Nemzetközi építészeti kiállítás Páris	239

Új múzeum Párisban	42
A bécsi városi múzeum	42
Egy Lucca della Robbia relief ellopása	42
Nyári kurzusok iparművészeti tanárok részére	94
Mücsarnok Nürnbergben	94
Velencei hírek	95
Darmstadti művész-kolónia	95
Nürnbergi mesterkurzus	95
A hamburgi „Museum für Kunst und Gewerbe“	95
Uj folyóirat Antwerpenben	95
Firenzei hírek	96
A ledölt és újjáépítendő Márkus-torony	148
Ezüstlelet egy régi ládában	148
A római Tartanga-kút	149
Nemzetközi műtörténeti intézet Velen- cében	149
A fémtörténet Stockholmban	149
Saitaphernesnek tiarája eltávolítása	149
A nürnbergi szép-kút	149
Túltengés a művészetben	149
Művészi fali képek	238
Osztrák iparművészeti múzeum	238
Munkáslakás	238
Hildesheimi függőlámpa	238
Művészi gyermekjátékok Nürnbergben	238
A női ruha reformálásának kérdése	239
Az 1900-iki párisi kiállítás ünnepi palota lebontása	239
Könyv- és műkereskedések Párisban	239

Szakirodalom.

<i>Augenfeld M. Miksa</i> : A mesterszedés	242
<i>Csányi és Birchbauer</i> : Az új országház	44
Címjegyzék a hazai nagytermelőkről	152
<i>Flers Robert de</i> : Ilsée Prinzessin von Tripolis	243
<i>Gulyás Pál dr.</i> : Lapszemle az iparmű- vészet könyvéről írott ismertetésekről	43, 97
<i>Gelléri Mór</i> : Szociális napikérdések	96
<i>Hirth G.</i> : Wege zur Kunst	45
<i>Hollós K.</i> : Keresztöltésre való betü- mintakönyv	150
<i>Hevesi Lajos</i> : Oesterreichische Kunst im XIX. Jahrhundert	152
<i>Koch</i> : Die Ausstellung in Turin	44
<i>Klinger Jul.</i> : Das Weib im modernen Ornament	99
„Les Arts“ folyóirat	45

TARTALOMJEGYZÉK.

Oldal	Oldal
Szalon. <i>Gelb M. és fiától. A zongora és az asztalosmunka Thék Endrétől</i> ... 111	Az első fejedelmi lakosztály hálósobája. A bútorokat készítette <i>Thék Endre és Kröszl János</i> ... 183
Billárdszoba. Tervezte <i>Messinger Alajos</i> . Készítette <i>Lefkovics J. és Társa</i> ... 112	Fejedelmi lakosztály. Kis fogadóterem Louis XVI. stílusban. Bútorzatát készítette <i>Kröszl János</i> ... 184
Női hálósoba. Tervezte <i>Menyhért Miklós</i> . Készítette <i>Hajts Jakab</i> (mint a Bútorcsarnok szövetkezet tagja) ... 112	Főhercegi ebédlőterem. A berendezést készítette <i>Csepreghy J. és Gelb M. és fia</i> ... 185
Szalon. Tervezte <i>Vigand Ede</i> . Készítette <i>Schmidt Miksa</i> ... 117	Az I. fejedelmi lakosztály. Egyik fogadóterme. Bútorozta <i>Kröszl János</i> ... 186
Szalon. Tervezte <i>Vigand Ede</i> . Készítette <i>Schmidt Miksa</i> ... 118	Gobelin-terem a II. fejedelmi lakosztályban. A bútorokat készítette <i>Gelb M. és fia</i> ... 186
Uri dolgozó. Tervezte <i>Vigand Ede</i> . Készítette <i>Schmidt Miksa</i> , az asztalos munkát készítette <i>Mócsay József</i> ... 118	Az ebédlő melletti cerclerem. A bútorokat készítette <i>Gelb M. és fia</i> ... 187
Reggeliző szoba. Tervezte <i>Vigand Ede</i> . Készítette <i>Schmidt Miksa</i> ... 119	Ő felsége uj ebédlője. ... 187
Uri dolgozó. Tervezte <i>Vigand Ede</i> . Készítette <i>Schmidt Miksa</i> , az asztalos munkát készítette <i>Mócsay József</i> ... 119	Kerti szoba belseje. Tervezte <i>Faragó Ödön</i> . Készítette <i>Lengyel Lőrinc Szege-den</i> ... 188
Hálósoba: Tervezte <i>Vigand Ede</i> . Készítette <i>Schmidt Miksa</i> ... 120	Kis fogadóterem. A II. fejedelmi lakosztályban. Bútorokat készítette <i>Gelb M. és fia</i> ... 188
Konyha. Tervezte <i>Vigand Ede</i> . Az asztalosmunka <i>Mócsay Józseftől</i> , a tűzhely és öblögető <i>Révai Oszkártól</i> , a rézedény <i>Jancsurák Gusztávtól</i> való ... 120	XV. Lajos korabeli eredeti tükörsztal és tükör a fejedelmi lakosztály fogadóterméből ... 192
Ferde helyzetre hozható cimbalom. Tervezte <i>Jeney Jenő</i> . Készítette <i>Bányai V.</i> 121	Eredeti boote-szekrény és óra. Az egyik fejedelmi lakosztályban ... 193
Kelengye-ebédlő értéke 30.000 korona. Tervezte <i>Horti Pál</i> . Az asztalos munkát készítette <i>Vukovics és Kaufmann</i> ... 125	Aranyozott szék és asztal XVI. Lajos stílusában készítette <i>Thék Endre</i> ... 194
Gyermekszoba. Tervezte és díszítette <i>Undi S. Mariska</i> , a bútort készítette <i>Petrik és Morent</i> ... 126	Eredeti empire-stíliú bútor, mahagónifa, bronz díszítéssel ... 195
Garconszoba. Tervezte <i>Menyhért Miklós</i> , a bútort készítette <i>König Izidor</i> ... 126	Kinai fali asztal az egyik úri lakosztályban ... 196
Részletek a gyermekszoba falburkolatából. Tervezte és készítette <i>Undi S. Mariska</i> ... 127	Ellenző eredeti török, hímzett lótakaróval ... 201
A csongrádi ács- és molnárcéh meghívó táblája ... 136	Eredeti Louis XV. aranyozott gobelin-pamlag ... 201
A csongrádi szabócéh meghívó táblája ... 136	Eredeti Chipendale-szekrény egy udvarhölgyi lakosztályból ... 202
A csongrádi szücsök meghívó táblája ... 136	Toilett-asztal és szék, egy udvarhölgyi lakosztályból. A széket készítette <i>Kozilek J. és fia</i> ... 203
A csongrádi szücsécéh ládája ... 136	Mahagónifa-szék bársony hímzéssel és könyvállvány az uri lakosztályban. Tervezte <i>Faragó Ödön</i> . Készítette <i>Bernstein J. és fia</i> ... 204
A Mátyás király-terem részlete. A famunkát készítette <i>Thék Endre</i> ... 176	Udvarhölgyi lakás. Szekrény ... 205
Ajtók. Ő felségének ebédlőterméből, a gobelin-teremben, az I. fejedelmi lakosztály fogadóterméből ... 181	Udvarhölgyi lakosztály. Öltöző tükör ... 205
Előterem, az I. fejedelmi lakosztályhoz. Bútorozta <i>Kröszl János</i> ... 182	Uri lakosztály. Ruhaszekrény, mahagóni fából ... 206
Fejedelmi lakosztály — írószoba empire-stílusban. Bútorozta <i>Gelb M. és fia</i> 182	Ellenző. Az udvarhölgyi lakosztályban ... 207
	A női lakosztályból. Székek mahagóni fából selyemszövettel. Készítette <i>Kozilek J. és fia</i> ... 209
	Kis női íróasztal. Készítette <i>Lingel Károly</i> 209

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal		Oldal
Szobrászati művek		Füto-test burkolat Hirschler Mór-tól 294	
és fémmunkák.		Trefort-féle plakett pályázat <i>Gaal István</i> 392	
Szoborállvány kovácsolt vasból. Készítette <i>Forreider-Schiller</i>	3	” ” ” ” <i>Berán Lajos</i> 392	
„Álom“ dombormű <i>Maróthi Rintel Gézá-tól</i> . Bronzba öntötte az első hazai mű- ércöntöde	18	” ” ” ” <i>Beck Ö. Fülöp</i> 393	
Kandalló-ellenző <i>Maróthi Rintel Gézá-tól</i> . Készítette az első hazai műércöntöde	19	” ” ” ” <i>Szirmay Antal</i> 393	
Mennyezetdíszítés <i>Maróthi Rintel Gézá-tól</i>	20, 21	Fa-faragványok.	
Pilaster-díszítmény <i>Maróthi Rintel Gézá-tól</i>	22	Faragott kitöltés 1461-ből a <i>kassai mú- zeumban</i>	61
Kovácsolt vasrács. Készítette <i>Forreider-Schiller</i>	33	Faragott díszű ajtószárny a <i>kassai mú- zeumban</i>	64
Bronz gyertyatartó. Az eperjesi ev. tem- plomban	63	Faragott virágtámasztó. <i>Nagy Sándor</i> rajza	228
Fali kút. Készítette <i>Sovánka Károly</i>	67	Dunántúli faoszlopok. Gyűjtötte és rajzolta <i>Nagy Sándor</i>	229, 230, 231, 232, 233
Fali kút. Készítette <i>Somogyi Sándor</i>	69	Faragott fakeret <i>Meregyon. Kriesch Ala- dár</i> rajza	265
„Síró nők“. Díszkút. <i>Maróthi Rintel G.-től</i>	109	Faragott fejfák és sírkövek a <i>kőrösfői</i> temetőben. <i>K. Lippich Elek</i> fényképei nyomán	271
Villamos csillárok. Tervezte <i>Menyhért</i> <i>Miklós</i> . Készítette a <i>Zellerin-féle</i> fém- árúgyár	128	Ablakrács, faragott díszítése, függő gyertyatartó. <i>Néprajzi múzeum</i>	272
Iparművészeti iskola szobrászati szak- osztályának kiállítása 141, 142, 143, 144,	145	Motolla. <i>Néprajzi múzeum</i>	275
Savoyai Jenő herceg lovasszobra. <i>Róna</i> <i>József</i> mintája után öntötte <i>Beschorner</i> ércöntődéje	170	Függő gyertyatartó. <i>E. Illés Aladár</i> rajza	275
A Habsburg-lépcsőnek szobrai. Mintázta <i>Senyei Károly</i>	171	Faragott óraállvány. <i>Fadrusz Jánostól</i> ...	287
Gyermekcsoport fehér márványból. <i>Rad- nay Bélától</i>	172	Hordóra való faragott díszítmények. <i>Fad- rusz Jánostól</i>	288
Márványcsoport. <i>Jankovich Gyulától</i>	173	Arhitektura.	
Márvány-kandalló. Készítette <i>Seenger</i> <i>Béla</i>	175, 190, 191	A bártfai szentségház	57
Rácsok a templom ajtajában és ablakán. Készítette <i>Jungfer Gyula</i>	214	Részlet a bártfai szentségházból	57
Aranyozott vasrács a templom szentélyé- ben. Készítette <i>Jungfer Gyula</i>	214	A felség lakosztályához vezető főkapu ...	165
Kandallórács kovácsolt bronzból. Készítette <i>Ludwig Ede</i>	215	Udvari homlokzat részlete	166
Ablakszem, a kovácsolt vasrészeket készítette <i>Jungfer Gyula</i>	215	Részlet az északi homlokzatról	167
Tanulmányok és tervek az orsz. m. kir. iparművészeti iskola kiállításából 70, 71, 72	222	Részlet a dunai homlokzatról, a habs- burgi lépcsővel	168
<i>Szigeti Sámuel</i> ötvös rézmetszete 1811-ből	222	A kerti ház a budai királyi palota kertjében	169
<i>Vásárhelyi József</i> és <i>Kis János</i> ötvösle- gények rézmetszetei a XVIII. századból	223	Részlet a Habsburg-lépcsőről	171
Kalotaszegi típusok. <i>Damkó József</i> ter- rakottái	282	A Louis XVI. terem mennyezetének rész- lete	184
Kovácsolt vasgyertyatartó <i>Fadrusz J.-től</i>	289	Főhercegi ebédlő-terem mennyezetrészlete	185
		A krisztinavárosi szárnyépület előcsar- noka	189
		A fedelmi lakosztályok várócsarnoka ..	189
		Kalotaszegi falurészlet <i>E. Illés Aladár</i> vízfestménye	257
		Kőrösfői ház. <i>Kriesch Aladár</i> rajza	258
		Korpos György P. háza Kőrösfőn. <i>Kriesch</i> <i>Aladár</i> rajza	259
		M.-Gyerő-Monostori templom. <i>Edvi Illés</i> <i>Aladár</i> vízfestménye	260
		Kőrösfői utcaajtó. <i>E. Illés Aladár</i> vízfest- ménye	261

TARTALOMJEGYZÉK.

Oldal	Oldal
Kalotaszegi szoba. <i>E. Illés Aladár</i> vízfestménye 261	Csongrádi szűcsceh pecsétje 138
A körösfői templom. <i>Kriesch Aladár</i> rajza 262	A molnárok és ácsok pecsétje 138
A körösfői templom cintermének bejárata. <i>Kriesch Aladár</i> rajza 263	A valkói templom kórus feljárójának fárafestett oldalai. <i>E. Illés Aladár</i> rajza ... 284
Hory Farkas kuriája M.-Gyerő-Monostoron. <i>Kriesch Aladár</i> rajza 264	Festett pad díszítés m.-gyerő-monostori templomból. <i>E. Illés Aladár</i> rajza ... 284
Csűr, Körösfő. <i>Kriesch Aladár</i> rajza 265	
Kalotaszegi ház fűrészelt oromdísze <i>E. Illés Aladár</i> rajza 266	
Utcaajtó M.-Gyerő-Monostoron. <i>E. Illés Aladár</i> rajza 266	
Ajtófélfá Körösfőről. <i>E. Illés Aladár</i> rajza 266	
M.-Gyerő-Monostori utcaajtó. <i>Edvi Illés Aladár</i> rajza 267	
Utcaajtó Körösfőn. <i>E. Illés Aladár</i> vízfestménye 268	
Kalotaszegi utcaajtók. <i>Néprajzi múzeum felvétele</i> 269	
Utcaajtó Nyárszón. Fotográfia után 269	
Körösfői és valkói fejfák <i>E. Illés Aladár</i> rajza 270	
Gyermek-fejfa. <i>Néprajzi múzeum</i> 284	
Tervezetek és vegyesek.	
Részlet a karácsonyi kiállításból 5	
Gyermekszobába való friz és festett doboz. Készítette <i>Undi S. Mariska</i> ... 36	
Alakrajz felsőbb tanfolyama az orsz. m. kir. iparművészeti iskola kiállításából 86, 87	
Grafikus művészetek.	
<i>Nagy Sándor</i> rajzai a „Móka bácsi“ meséi című műhöz 39, 40, 41	
Fejléc Csizmadia Sándor költeményéhez. Rajzolta <i>Nagy Sándor</i> 43, 45	
Naptárdíszítés „Szüret“ <i>Nagy Sándortól</i> 49	
Síkdíszítményi tervek az orsz. m. kir. iparművészeti iskola kiállításából ... 65, 66	
Iparművészeti rajz és tervezések az orsz. m. kir. iparművészeti iskola kiállításából 68, 79, 80	
Fametszési szakosztály az orsz. m. kir. iparművészeti iskola kiállításából 96	
<i>Teilukes János</i> (Pozsony) Ex-Librise a XVI. század 129	
<i>Bánffy György</i> (Losonc) Ex-Librise 129	
<i>Székely Sámuel</i> (Dobai) Ex-Librise 129	
<i>Kovachich Márton</i> Ex-Librise (1743—1821) 130	
A budapesti egyetemi könyvtár Ex-Librise. Rézbe metszette <i>Binder Fülöp</i> 130	
<i>Széchenyi Ferenc</i> gróf Ex-Librise. Rézbe metszette <i>Junker</i> 130	
<i>Peschkó Mihály</i> . Ex-Librise ... 131, 132, 133	
Ex-Librisek 134	

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS.

SENDBEN ÉS ELKÉSVE nyílt meg dec. 13-án az idei karácsonyi kiállítás. Baj, hogy megnyitást nagyobb reklám nem előzte és nem kísérte. De még nagyobb baj, hogy ez a megnyitás nem legalább is egy hónappal előzi meg a karácsonyt, amikor a vevő még csak tervvel és van ideje eszméjének megfelelő tárgyakat keresni vagy megrendelni. December közepén a nagyobb bevásárlásokon már túl kellett esnünk. Legfőleg a csecse-beccsek maradnak hátra, amelyek azonban pénzforgalom tekintetében már nem kiadósak. Vajjon érdemes-e ily körülmények között ennyi fáradságot és pénzbeli áldozatot pazarolni egy kiállításra? Ehhez járul még, hogy, a régi szokástól eltérően, a fizetéses belépés is bénítólag hatott a közérdeklődésre, mígnem, igen helyesen, a belépődíjak szedését megszüntették. Azokon a napokon, melyeken 50 fillér belépődíjat kellett fizetnie a közönségnek, gyér volt a látogatók száma és az egész kiállításon, az amúgy is abnormalis téli idő folytán ködös, nyomott hangulat vett erőt.

Elismerem, hogy anyagi eszközeink gyarapítására törekednünk kell, mert e nélkül zsenge iparművészetünk erőteljes fejlődésére aligha számíthatnánk, mégis, azt gondolom, hogy közönségünk szépen megindult érdeklődését bizonytalan és végeredményben csak kisebb összeget kitevő belépődíj-bevételekkel csorbítani, nem gazdaságos vállalkozás.

A társulat kiállításának egyik legfőbb célja az, hogy a külföldi, többé-kevésbé selejtes gyártmányokhoz szoktatott és művészi nevelést nélkülöző közönségünknek valóságos iskolája legyen, hol izlésének nemesítésére, avult nézeteinek levetkőzésére bőven nyilhatnék alkalom,

miért is fontos, hogy bárki is, a ki a művészetekhez fogékonysággal bír, kiállításunkat ingyen megtekinthesse. Mint-hogy pedig minden anyagi támogatás dacára egy-egy ilyen kiállítás a kiállító iparosok és művészek áldozatkészségét is igénybe veszi, világos, hogy a közönség mesterséges visszatartása az ő érdekeiket is sérti.

Mondjunk le tehát a jövőben is minden belépti díjak szedéséről, s maradjunk meg a régi, bevált módszer mellett. Sőt fontosnak tartanám, hogy épen *iparművészetünkre* és a kiállítókra való tekintetből a nagy közönség műizlésének irányításán kívül az ilyenféle kiállításokat az eddigieknél nagyobb, sőt jóval nagyobb üzleti érzékkel rendezzük, ha haladást, minőségben emelkedést, mennyiségben gazdagodást akarunk elérni.

Azt hallom, egyes kiállítók indolensek voltak, a tárgyak beküldésével késlekedtek, s az érdeklődés többeknél megcsappant. A katalogus szerkesztése is e miatt járt bajjal, nehézséggel.

Ezen bizony nem mindenben csodálkozhatunk, mert utóvégre alig kívánható, hogy direkt megrendelés híján iparművészeink és főleg a kezdő, vagyont nélkülöző újabb nemzedék csupa nemes ambícióból kifolyólag anyagi áldozatokat hozzon, ha csak igen kevés kilátása lehet arra, hogy kiállított alkotásain túl is adhat. A csalódottak azután lassankint elmaradoznak a kiállításról, s ezzel a versengés is alábbhagy, iparművészetünk nagy kárára. Egész sor iparművész és iparos maradt el az idei kiállításról.

Szerény véleményem szerint karácsony előtt legalább egy, még jobban azonban két hónapra terjedő, s ingyenesen megtekinthető kiállítást, hogy ne mondjam — vásárt — kellene rendeznünk, *s az üzleti forgalmat feltétlenül, minden eszközzel emelnünk kell.* Az izlésnevelés

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

célját is úgy érjük el igazában, ha a közönség otthon, lakásában gyönyörködhetik a megvásárolt portékában, mert a futólagos megtekintés, a kiállításon nyert általános benyomás mélyebb nyomokat nem igen hagy maga után.

Jól mondja Bartha, hogy nálunk a szent karácsony gazdaságilag pusztulást, károsodást, szegényedést jelent. A szeretet ünnepe sok millióval teszi szegényebbé hazánkat, s a statisztika ebben az irányban megdöbbentő számokat mutat. Ekkor arat ugyanis nálunk a külföld, jelesül az osztrák ipar. S ez az aratás többre rúg, mint a mit az ország búzájáért a külföldtől bevesz.

Végtelenül szomorú dolog ez, s azért csak hazafias kötelességet teljesít a társulat, ha megfeszített erővel oda hat, hogy közönségünket ne csak művészi irányban nevelje, de egyszersmind a magyar készítmény megbecsülésére rávezesse, s a honi művészi termékek vásárlására egyenesen rászoktassa.

Kitartó munkásság, sok évi lankadatlán ügyszeretet, áldozatkészség meg fogja hozni ebben az irányban is az óhajtott sikert. Miért ne lehetne *alkalmas és ügyes összeköttetések* révén elérni például, hogy budapesti díszműárú-, butor-, ékszer-, üveges-, kézimunka- stb. stb. üzletek is e kiállításon szerezzék be — tömeges vétel esetén lejjebb szállított áron — a karácsonyi vásárra szánt áruikat? Mit keres kirakataikban az a sok külföldi dísz- és hasznos tárgy, s miért szorul az elárvult magyar ipar csak a városligeti kereskedelmi csarnokba és az iparművészeti kiállításba?

Nem tudom az idej kiállítás pénzügyi eredményét, de legfeljebb néhány ezer koronára becsülhetem azt az összeget, mely a kiállító iparművészek zsebébe befolyt. Hej! ha a forgalom egy-két, sőt több millió lehetne, pedig telnék a külföldnek áldozott sok-sok millióból, de megváltoznék az egész kép! Szűk lenne a csarnok, a kiállítók között nagy volna a nemes versengés s az otthon feléke-

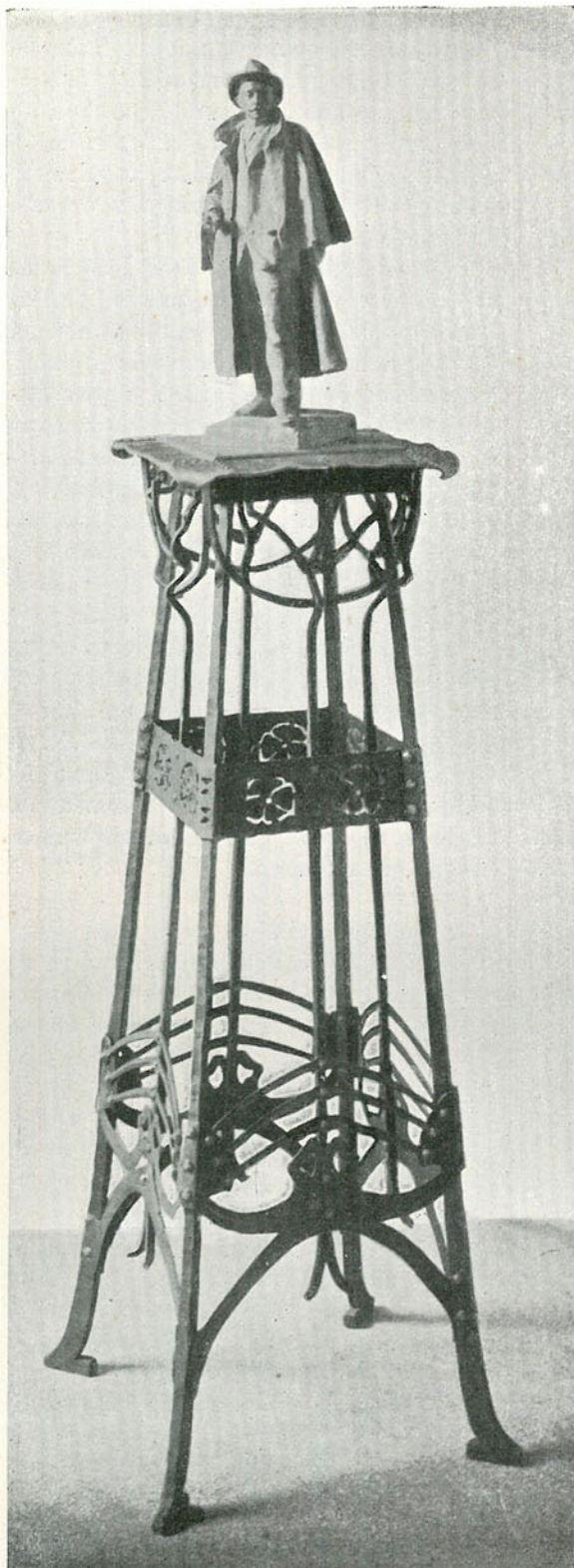
sülne itthon tervezett, itthon készült szép és hasznos holmival. A közönség pedig büszke lenne arra, hogy van egy szekrénye, egy bronzja, egy üvege vagy díszedénye, *melynek ismeri művészt, mesterét, anyagát*, és dicsekednék is azzal, miként azt jelenben is teszi a „velencei“ tükörrel, a „norinbergi“ árúval, az „Alt-Wien“-nel, a „Tiffany“-val, a „meisseni porcellán“-nal, a „sevres-i“ vázákkal, a „japán lakkok“-kal, a hollandi „Batik“-kal stb. stb.: önkéntelenül felébresztené környezetében is a vágyat, hogy hasonló *magyar* művészi termékekben lelje örömét s állandó érdeklődéssel kísérje a magyar művészi ipart.

A közönségnek ezt az érdeklődését és felbuzdítását szolgálhatná a kiállítás katalógusa is. De ennek a katalógusnak lehetőleg ingyenesnek kellene lennie, és ha már arra nincs kilátás, akkor önköltési áron vagy ezen alul kaphatnók.

Az idej katalógus úgy a szerkesztésben, mint a kiállítás tekintetében, sőt olcsóságra nézve is haladást mutat. Ámde nézzük meg a brit kiállítás katalógusát s hasonlítsuk össze a miénkkel. Az előbbi díszes, gazdag, pontos és mindenben tökéletesen tájékoztat, az utóbbi ellenben szegényes, a mi még nem volna baj, ha a látogatót egyébként kielégítené. Tudom jól, hogy megszerkesztése nagy nehézségekkel járt, mert a kiállítandó anyag későn és hiányosan érkezett be. Mégis azt tartom, jobb lett volna a kiállítás első látogatói közt a kefelevonatot szétosztogatni addig is, míg a végleges katalógus elkészülhet.

Valamiképen segíteni kell ezen a jövőben, mert igen fontos az, hogy a tárgymutató idejében kéznél és lehetőleg kimerítő legyen és a kiállított tárgyak sorrendjét híven kövesse.

Pompás ötlet volt annak idején az angol kiállítás katalógusát a tervező művészek és kiállítók dióhéjba foglalt élettörténetével s egyéb érdekes, hasznos tudnivalóval kibővíteni. Miért ne lehetne ezt a karácsonyi tárgymutatóba is fel-

SZOBORÁLLVÁNY KOVÁCSOLT VASBÓL,
FORREIDER ÉS SCHILLERTŐL.

3

venni? Közönségünk jobb tájékozást nyerne kiállító iparművészeink tanulmányairól, törekvéseiről, eddigi sikereiről s lassankint megismerné őket. Mint már említettem, szükségesnek tartom, hogy a vásárló közönség *a műtárgy nacionálját is ismerje*. E nélkül műtárgy és vevő között igazi, benső kapcsolat nem létesülhet. Az olajfestményen rajta áll a művész neve, a szobabútoron vagy egyéb dísz tárgyon nem. — Ezért szükséges, hogy a közönség gyakori olvasás és bizonyos adatok megismerése által *a művészekkel szellemi barátságra lépjen*.

Én tehát azt szeretném, ha a katalogus ez irányban némileg bővülne, a kiállított tárgyakat pontosan, sorrendben követné és ingyenes volna. Megfigyeltem ugyanis, hogy a csekély 20 filléres ár mellett is tíz ember közül jó, ha egy akadt, a ki megvette. Mire jó ez? A katalogus — nem a gazdag polgárokat vagy a mágnásokat értem — kulturmissziót teljesíthet, és sok családban lapozgatják majd otthon utólagosan olvasókönyv gyanánt, felnőttek és gyermekek egyaránt. Abból — t. i. a katalogusból — pedig, a fent említett bővítések eszközésével a közönség igen sokat tanulhatna és érdeklődése egy évről a másikra fokozódna.

Az idén talán ezer vagy kétezer katalogus kelt el — az összes bevétel 100—200 forint. Lehet, hogy ennek a fele sem. Erről a jövedelemről le kell mondania a társulatnak, sőt meg kell toldania annyival, hogy abból az összes látogatók lehetőleg ingyen, tetszetős könyvecskékhöz juthassanak. Nem baj, ha Bécsben, Drezdában vagy egyebütt nincs is így. Ne futkossunk példák után, hanem minden eszközzel lássunk hozzá, hogy népszerűvé tegyük a közönség előtt törekvésein-

1*

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

ket, akármilyen áldozatokba kerül is az, főleg eleinte.

Végül, mielőtt tulajdonképeni tárgyamra áttérnék, meg kell említenem, hogy ugyancsak nagy mértékben fel kell ébresztenünk iparosaink érdeklődését is úgy a kiállítás mint az iparművészeti egyesület és iskola intézménye iránt.

Egy külön „mester vernissage“ volna talán az alkalmas eszköz arra, hogy asztalosok, lakatosok és egyéb ipart üzők — egy számukra biztosított külön napon — tanulmányokat tehessenek a kiállításon, s erre a „mester-megnyitó“-ra a jelesebb, sőt a kevésbé ismert iparosok is külön levélben volnának meghívandók, — miként az most történik másokkal, az ünnepi megnyitón.

De említettem az iparművészeti iskolát is!

Ehhez is közük volna az iparosoknak? Volt alkalmam beszélgetni tanítványaimmal a leckeórákon kívül s valamennyien panaszszerűen jöttek hozzám és félnek a rájuk váró bizonytalan jövőtől. Természetesen nincsen mindenben igazuk, mert az ügyesebbek, életrevalóbbak — még ha nem is a legtehetségesebbek egyúttal — az élet túlekedései közepette el fogják foglalni helyeiket, s szorgalommal, kitartással szép jövőt biztosíthatnak maguknak.

Általánosságban azonban megszivlendő aggodásuk, minthogy jelenleg *alig néhány cég van, mely az iskolánkból kikerülő kitünő erőket alkalmazza.*

Vissza kell tehát térnem ismételt kiindulásom pontjára, s teljes meggyőződéssel állítom, hogy az iparművészeti társulat kiállításait, ha talán nem is egyszerűen, de lehetőleg mielőbb, igen széles *üzleti alapokra* kell fektetni, hogy a kiállító iparosok készítményei vevőkre találjanak s a kiállítók ebből folyólag örömmel és lelkesedéssel keljenek egymással versenyre.

Az ilyen *nagyobb arányú* versenynél azután nem fogják nélkülözhetni a ter-

vező szakerőket, sőt egyenesen érdekükbe fog vágni, hogy az iparművészeti iskolából kikerülő fiatal nemzedéket műtermekben, gyáraikban, műhelyekben alkalmazzák. Az iparművészeti társulattól pedig elismerésre méltó törekvés, ha az iskolánkból kikerülő fiatal művészeket foglalkozáshoz segíti.

Érdek nélkül nincsen semmi, bár néha az érdek látszólag rejtve marad, s azért ismételt hangszólyozom, hogy a *jogos érdekek* támogatására sablontól mentes, amerikaias intézkedésekkel vigyük diadalra azokat a célokat, melyeket az Iparművészeti Társulat megalakításával elődeink és kortársaink a zászlóra felírtak.

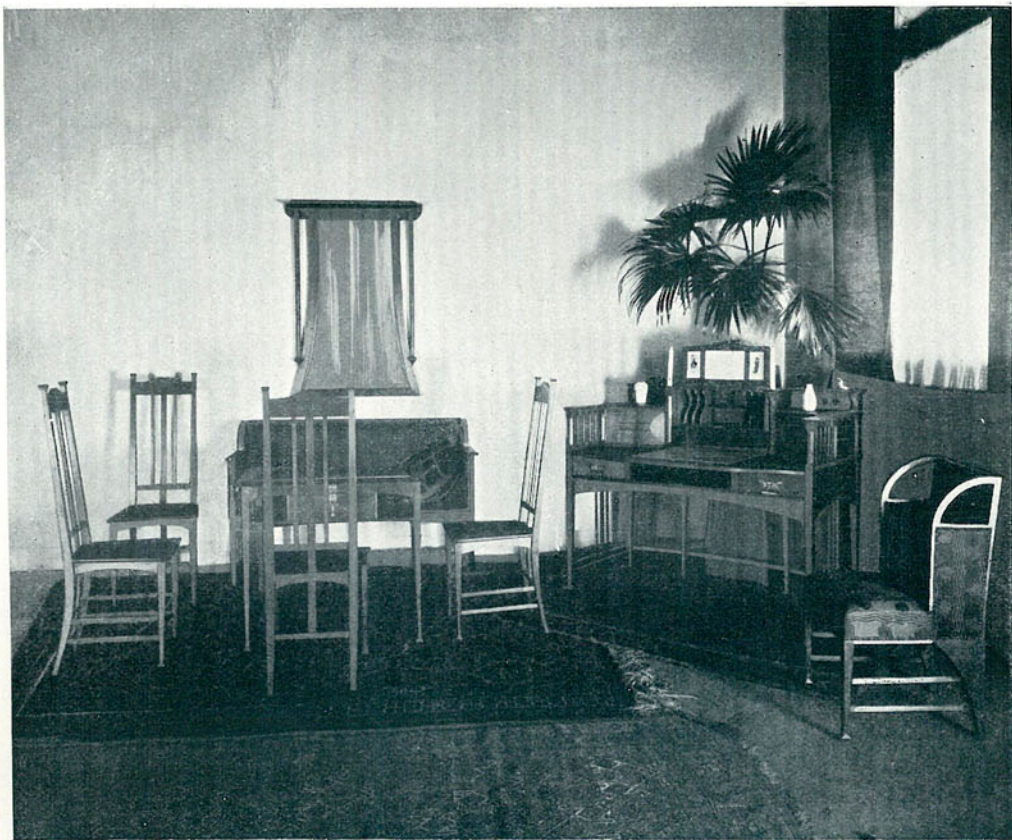
Ezek után szíves elnézést kérek az olvasótól bevezetésemért, mely talán nem is egészen alkalmas arra, hogy a karácsonyi kiállításról irandó ismertetésem kapcsán lásson napvilágot, de mentségemül kijelentem, hogy az ismertetést ezúttal igen rövidre szabom, minthogy a kiállítási tárgyak nagy részének elvitele után az érdeklődő közönségnek úgy sem áll módjában, hogy bírálatommal kezében, a helyszínén hasznathajtó összehasonlítást tehessen.

*

A kiállítás általában véve igen sikertel és sok tekintetben túlszárnyalja az előző évek tárlatait. Jól esik látnunk, hogy a magyaros törekvések is fokozottabb mértékben érvényesülnek, bár még igen sok a — gyakran kritika nélküli — utánzás.

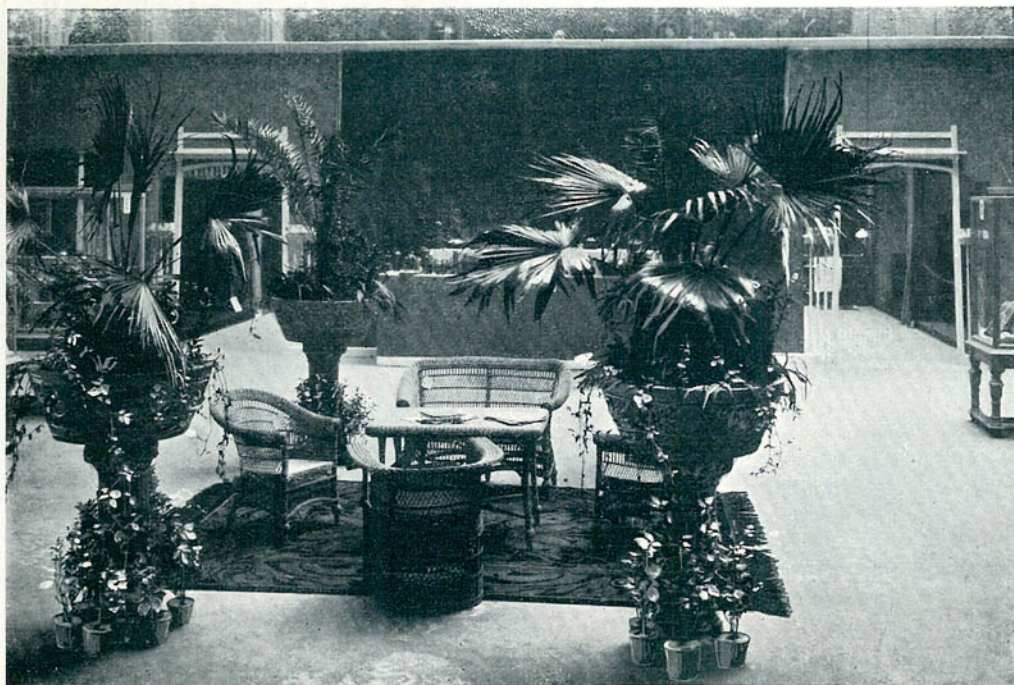
A jó pap holtig tanul, s így valóban célszerű dolog, ha nálunknál fejlettebb népek művészetét, iparát alapos tanulmány tárgyává tesszük. Az alapos tanulmány azonban nem abból áll, hogy csak a könnyen emlékezetben maradó külsőségeket másoljuk.

Az agyondicsérő általános és hangos kritika dacára is állítom, hogy az angol kiállításban igen sok dolog volt, mely utánzásra nem való, sőt elismerésre sem méltó. Azok a vékony lábú, magas támlájú, gyöngye szerkezetű, kényes szövetű

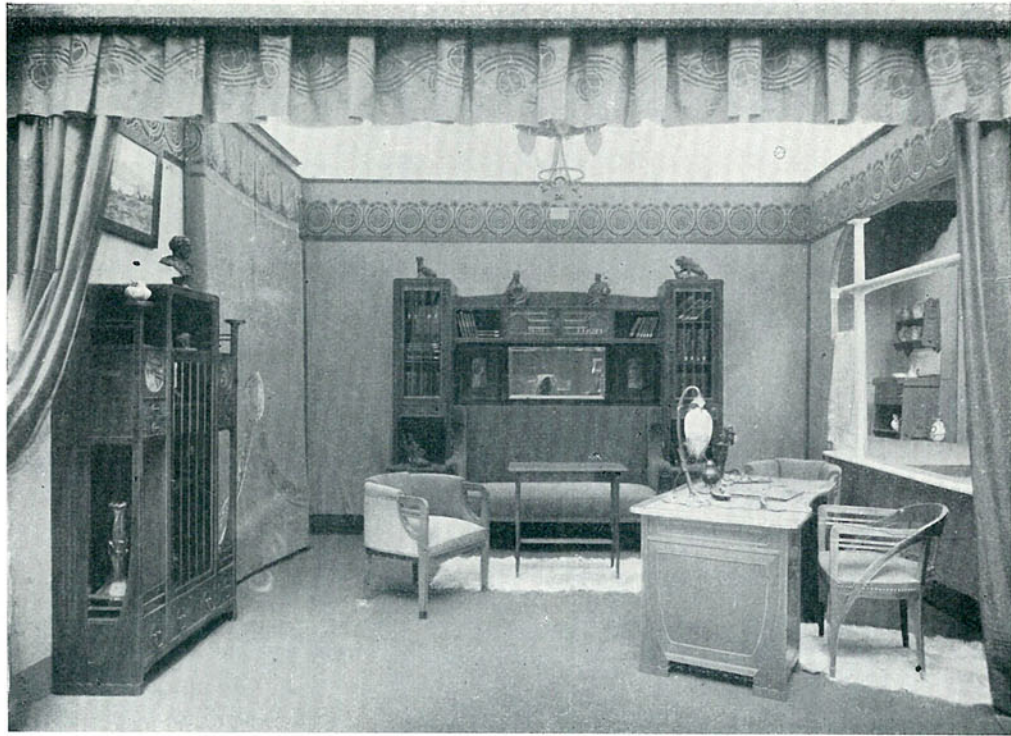
GYALUS LÁSZLÓ.
LEÁNYSZOBA RÉSZLETE.

KÉSZÍTETTE
KUCZORA FLÓRIÁN.

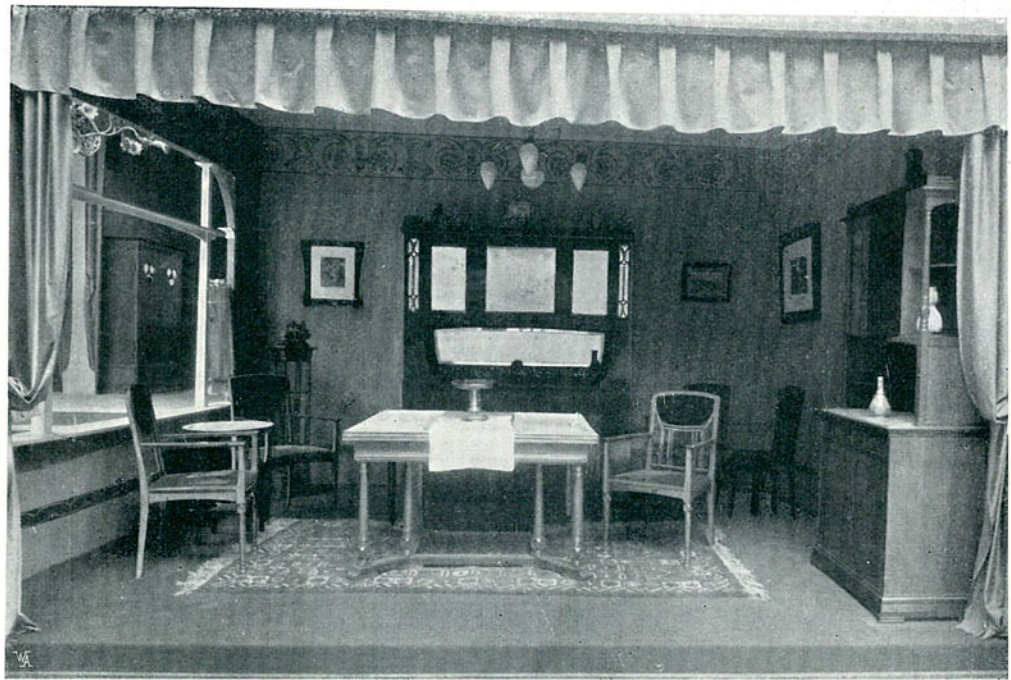

RÉSZLET A KARÁCSONYI KIÁLLITÁSBÓL.

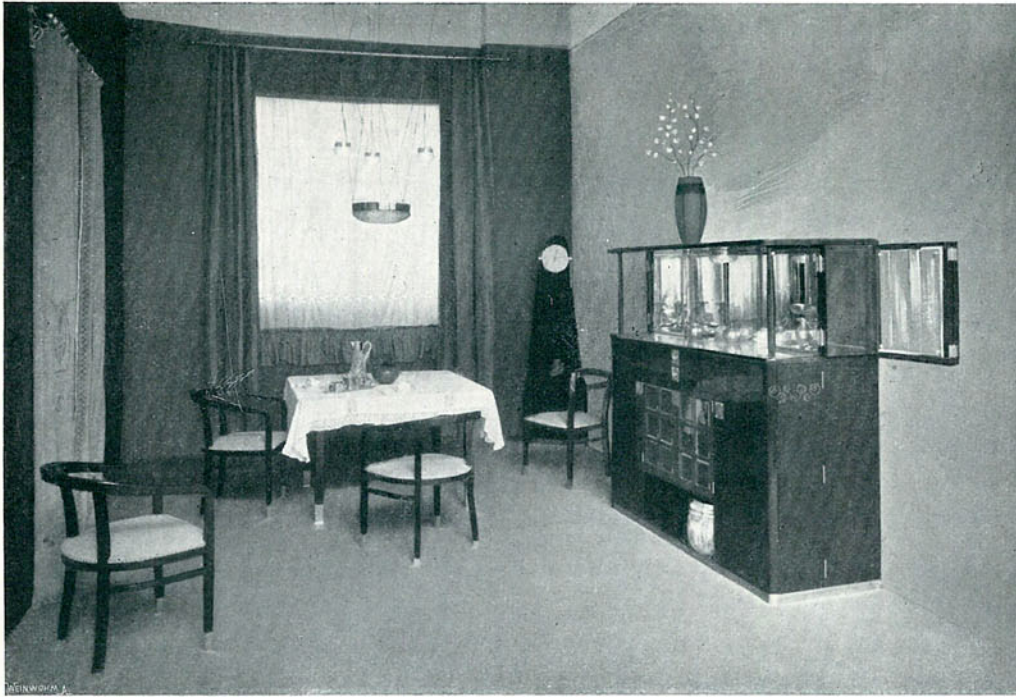

SIMAY LÁSZLÓ. URISZOBA.

MÉDERL JÓZSEF.
EBÉDLŐ.

KÉSZÍTETTE HORVÁTH ENDRE.

WIEGAND E.
EBÉDLŐ.

KÉSZÍTETTE
MOCSAY JÓZSEF.

EBÉDLŐ.
MAHUNKA IMRÉTŐL.

WIEGAND EDE.
POHÁRSZÉK.

KÉSZÍTETTE
MOCSAY JÓZSEF.

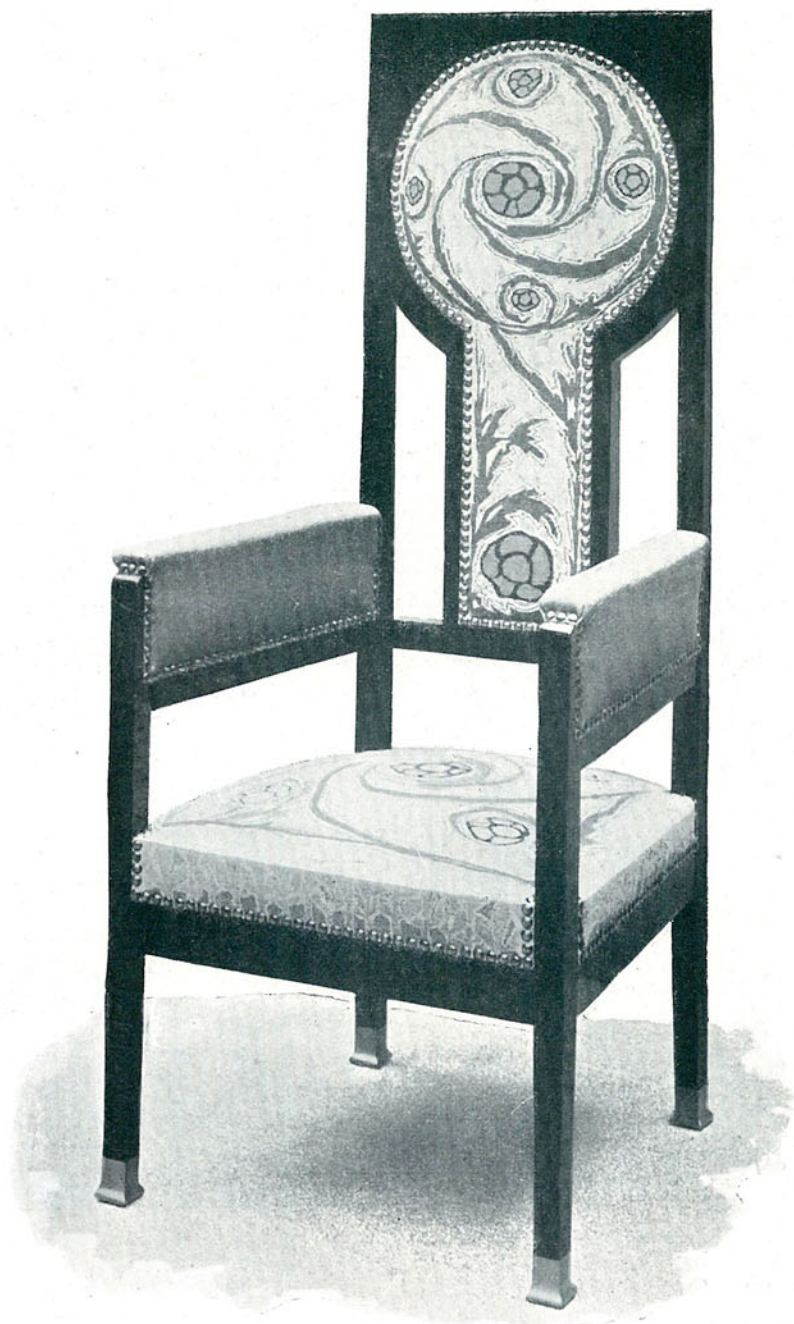
WIEGAND EDE.
LEÁNYSZOBA.

KÉSZÍTETTE
MAHUNKA IMRE.

HORTI PÁL.
SZIVARSZEKRÉNYKE.

KÉSZÍTETTE
JAISER GYULA.

MODERN LAKÁS.
GOBELINNEL BEVONT KAROSSZÉK.

A GOBELIN MINTÁJÁT TERVEZTE
LAKATOS ARTHUR.
KÉSZÍTETTE
KABAY DÁNIELNÉ.

SCHERR IZIDOR.
EBÉDLŐ RÉSZLETE.

KÉSZITETTE
BÁNYAY VIKTOR ASZTALOS ÉS
STEINBACH GÁBOR KÁRPITOS.

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

székek nem nekünk valók s a tervező művész nem a használhatóságot s nem az anyag jellegét tartotta szem előtt, hanem hivalkodni akart az angol munka szoliditásával, a mivel mi úgy sem versenyezhetünk.

S itt van a baj. Ha azt akarjuk, hogy önálló művészi stílusunk legyen, akkor ne kapkodjunk sem angol, sem a szomszéd császárváros formái után, hanem

MARATOTT KÉTRÉTEGŰ VÁZA.
SOVÁNKA ISTVÁNTÓL.

adjuk ki magunkból a magunkét! Az angol kiállításból csak általános dolgokat szabad megtanulnunk, de nem részleteket. Látnunk kellett volna a — néhol — felséges színösszeállítást és harmóniát, a nemes egyszerűségekre való törekvést, itt-ott a találékonyságot, és főleg a pontos, szabatos, majdnem utolérhetetlen tökéletességűnek látszó munkát és e munkáknak összeállítását, felszerelését.

Ez utóbbit főleg iparosaink szivlelhetnék meg, ámbár az idej kiállításán igen sok olyan bútordarabot láttam, melynek készítője valóban remekelt. Általában a

bútor-ipar uralkodik nálunk az idén is, s bár ezt igen természetesnek találom, mégis szeretném, ha e mellett a többi iparművészeti ágak is nagyobb mértékben érvényesülnének.

Az előcsarnokban szemünkbe ötlük Gyalus László építész-tanár két szoba-berendezése szilfából. Az egyik egy legény-szoba, a másik a szolnoki művésztelep részére készült. Egyszerű, szolid, izléses készítmény, a mely főleg azzal tett népszerűsége szert, hogy olcsó — potom 400 korona az egész. A márvány-lappal fődött mosdó helyett, mely teljesen inpraktikus valami, ideje volna már jobban beváló elrendezést is kitalálni. A márvány törik, — esetleg a vizes-korsó vagy a tál, ha hirtelen ráteszi az ember — azonkívül a víz is lecsurog róla. Épen ilyen rossz a csempével kirakott mosdó, melyet az angol kiállításban láttunk. A falap még rosszabb, mert azon a kifröcscsent víz meglátszik, s a lap maga hamar tönkremegy. Mosdóasztal tervezésénél mulhatatlanul kombinációba kellene venni a bádogot, fénytelen festéssel, esetleg nemezzel borítva, hogy lágy és kellemes használatú legyen.

Gyalusnak ezenkívül egy lányszobája is van. Némely részében igen bájos és csinos. A székek azonban veszedelmesen angolosak. A támla túl magas és kényelmetlen az ülés bennök. A szövet színe is kissé sötét, ámbár füstös pesti levegőnk mellett ez talán előny. Az íróasztal túlnagy, de azért izléses, úgyszintén a tükörkeret is szép. Az ágylábak felső részei azonban nagyon sarkosak, szögletesek. Leendő gazdája pongyolában bizony vigyázzon a csipőjére. A baldachint helyettesítő, forgópántokon járó függöny merőben fölösleges porfészek s így egészségtelen. Az ágy fölött a leg-

szébb dísz egy szépen festett — oda való — kép. Kár, hogy a ruhaszekrény egész földig ér, s így alatta söpreni nem lehet. A bútorok vasalása kissé masszív, de igen praktikus. Mindezen felsorolt apró hiányok dacára, általában Gyalus idei kiállítása nagy haladásról tesz tanúságot. Izlése jó eszmékben gazdag, felfogásban sokszor magyaros és eredeti és ezenkívül legszorgalmasabb művészeink egyike. Igen sok szépet várhatunk még tőle a jövőben.

A szobák sorozatát egyébként Wiegand Ede úri-ebédlője nyitja meg. A napisajtó már eléggé megdicsérte érte. Meg is érdemi, mert, főleg a tálalója, valóságos remekmű. Készítője Mocsai József, a ki szintén rászolgált arra, hogy nevét fel- említssem. Pontos, lelkiismeretes, szép munka és hibátlan az anyag. Csupán a háromfelé hajtható ajtót kifogásolom. Bevallom, hogy ez is szép (bár korántsem új, mert antik angol bútorokon gyakori), de nem célszerű, mert a forgó-pánt engedni fog idővel és az ajtó megereszkedik. A székek, az asztal kényelmes, szép, de igen kényes az a szarvasbőrhöz hasonló fénytelen, szürke posztó. Egyébként, úgy látszik, ma már ez is divatkérdés csupán, mert Bécsben az iparművészeti kiállítás tele van e fajta bútorszövetekkel. Wiegand órája azonban nem szép és túlságosan excentrikus. Kifogásolom még, hogy a szobában aránylag kevés a bútor s talán túlkicsiny is minden, s egy rendes ebédlő ugyancsak üres maradna, ha egyéb nem kerülne bele mint az, a mi itt látható.

Wiegand szobájában van ezenkívül a kiállítás legizléseesebb csillárja. Mestere Jungfer Gyula műlakatos.

Ugyancsak Wiegandnak leányszobája messze elmarad az ebédlője mögött. Még a szék támlájára is éles párkányokat ragasztott, mely feltétlenül a lapockába vág bele. Egyébként ketrecszerű az egész s csak a diszkrét színezés és egyszerűség emelhető ki érdem gyanánt.

A harmadik szoba — konyhaberendezés — is Wiegand munkája. Díjat is

nyert vele. Talán a magyaros motivumokat illette ez a kitüntetés, mert egyébként sok kifogás emelhető a konyhabútorok ellen is. A konyhaszekrényen sok a cifra vasalás, kulcschal azonban semmit sem lehet bezárni. A pohárszék kevés férőhelylyel bír, a konyhaasztal kicsi és nincs bádoglappal ellátva. A szekrény üveg-ablakos fiókjai sem konyhába való, törékenységük miatt.

Minden hiány mellett is, Wiegandnak nagy tehetségét, finom izlését és szín-érzékét elvitatni nem lehet.

A Bodon-féle IV. szoba szintén ebédlő, diófából. Bár a pohárszék építészeti formákkal küzd, egyébként a többi egyszerű, régi s jónak bizonyult típus szerint, gondos munkával készült. A csillár igen csinos, magyaros. Készítője Kulcsár Sándor.

Az V. szobát Scheer Izidor építész tervezte. Hálósobája túldíszes. Sok rajta a faragás, a faanyag is nyugtalan és cifra, sőt tetejébe még fényezett is. A vasalás erős s a fésülködő tükör nehézkes. A bútorok azonban célszerűek és megállják helyüket.

A VI. szoba ismét Scheer Izidoré. Ebédlője zöldre pácolt tölgyfából készült, ébenfa berakásokkal. A színhatás igen kellemes, s dícséret illeti azért is, hogy magyar származású anyagot használt fel a kivitelnél. Kár, hogy bútorai nem állanak lábakon, mert így a por és piszok állandó tanyára lel a masszív bútorok alatt. Az asztal igen eredeti szerkezettel és alakkal bír, és fémrudakkal van kombinálva. A bőrszékeket csinos, magyaros virág-motivumok díszítik. Az asztalosmunkáért dícséret illeti Bányai Viktor asztalosmestert, és Steinbach Gábor kárpitos is kitett magáért.

A következő ebédlőt Mahunka Imre tervezte és készítette. A székek igen kényelmeseknek látszanak, de az ebédlőasztal lába útban van. A karosszék is jó, kipróbált angol minta szerint készült, de bőr helyett szövettel bevonva. A pohárszék mintha túlnagy volna, s így, szűk helyen összezsúfolva, esetlen benyomást

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

tesz. Az opalescens-üveggel kombinált lámpán csupán az égőket burkoló üvegfüggő csinos. Mahunkának ezenkívül még egy hálósobája is van, mely méltán kitün-

szintén tarkítja az amúgy is kissé nyugtalan hatású tárgyakat, s a vasalás, melynek kivitele különben igen szép és dícséretre méltó munka, de túlságosan nagy.

HORTI PÁL
DISZALBUM, KÉSZÜLT MÁRTONFFY MÁRTON JUBILEUMÁRA.
AZ EZÜSTMUNKÁT KÉSZÍTETTE HIBJÁN SAMÚ.

hetik szolid, szép munkájával. A tervezés ennek mögötte marad. A formák szögletesek, csupa párkány az egész bútorzat, geometriai motívumokkal sujtva. A cédrus- és rengasz-fa kifogástalan, de

Hoffmann Alajos fogadószobát állított ki. Elég csinos, síma, előkelő. Angol hatás alatt készült.

Hajts Jakab hálósobája magyaros motívumaival tűnik ki. A faragás túlsok és

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

túlnagy. Látszik, hogy mestere szobrász is egyúttal. Az óriási nagy szekrényeken egészen eltűnik az apró, igénytelen vasalás. Egyébként praktikus és használatra minden darabja egyaránt alkalmas.

A következő ebédlő tervezője és mestere Malomsoky József, neves nagyiparosunk. Munkája maga jelesnek látszik, s erre nézve Malomsoky neve amúgy is elég biztosíték; a tervezés azonban gyenge lábon áll. Szecessziós akar lenni, de nem sikerült. A keresett, indokolatlan formák avult motívumokkal viaskodnak. A bútorok jó tulajdonsága, hogy férfisek, a mely minőség szintén megszívlelendő. A székek csinosak, de a támlájuk nagyon egyenes, sőt mintha előre hajolna. Nem jó ülés eshetik benne.

Petrik János és Morent János asztalok hálósobája csinos, egyszerű, izléses és gondos munkára vall. A szekrények ajtajára applikált lóhere-levélszerű ablakok azonban fölöslegesek. Ruhaszekrényre minek az ablak? A szekrényeknek hiányzik a lábuk, s így a háziasszonyok és orvosok előtt nem számíthatnak népszerűségre. A lábak nélküli bútor, mint már említettem, csak a pornak, pizsoknak nyújt állandó, kedves tanyát.

Radóc János asztalosmester ebédlőjében dicséretelt érdemelnek a karosszékek.

Pálinkás Béla konyhaberendezése (készítette Bodenlosz Sándor) mely a pályázaton a második díjat nyerte, gazdasági szemmel nézve, jóval célszerűbb Wiegandénál, de nincs benne annyi művészi minőség. A pohárszékek azonban, sőt a támlán is, márványlap van, bádög helyett. Az olasz és cseh kőfaragók bizonyára elismeréssel lesznek a tervező iránt, hogy konyhában, a vasfazekak mellé, ilyen törekeny anyagot választott.

Sajnálom, hogy Horti Pál az idén csak egy kis dohányzó-szekrényt állított ki. A jeles iparművészt azonban egészen lekötötte a turini kiállítás, s így elfoglaltsága menti őt. A dohányzó-szekrény egyébként nem a legsikerültebb alkotása. Nem

elég komoly, férfias jellegű, s a felső, üveges ajtó is rontja a hatást. Az a sugaras ólom-osztás nem tetszetős.

Mederl Miklós tervezte a következő ebédlőt, s tölgyfából elkészítette Horváth Endre asztalos. Egészen véve igen csinos és jó. Nem szép azonban, hogy az asztalnak nyolc lába van. A bútorvasalás túlnagy, a támla ellenben egészen kicsi. Igen szépek s jóknak látszanak a karosszékek. Mederl ezenkívül még egy egyszerű, izléses hálósobát is tervezett. Ennek mestere Rozolofszky Ágoston, asztalos.

Az éjjeli szekrény kerítése fölösleges, vagy legalább is túlságosan magas. A többi bútor jó, tágas, de különös tervezési minőségeket nem árul el.

Kántor Tamás ebédlőjében az asztal egyszerű, a székek jók. A Mederl által tervezett veretekből azonban túlsok van rajta s mind nagy.

Simay Lajos asztalosmester úri dolgozószobája zárja be az interieur-ök sorozatát. A sötét jávorbetétes bükkfa elég jól fest, szerkezetileg is megállja a helyét, de, minden jó tulajdonsága mellett is, az üvegszekrény alig úriszobába való bútor, s a díván fölött alkalmazott polc és tükör férfiszobába nem való.

A bútorokról írt rövid jelentésem hiányos volna, ha fel nem említeném, hogy Gyömrői Manó, a Gelb M. és fia cég feje, díjmentesen szállította a díszítésekhez szükséges szöveteket.

Steiner és Simper elsőrangú festő- és mázoló-cégeink egyike is díjtalanul festett ki néhány szobát a nagy üvegcsarnokban.

Az iparosoknak ez az ingyen való igénybevétele készlet arra, hogy egy füst alatt néhány szóval felemlítsem a szomszéd, császárváros hasonló kiállítását is. Eltekintve attól, hogy ez utóbbi terjedelmre nézve két- vagy háromszor is akkora mint a miénk s hogy ott a kiállított tárgyak nagy részén rajta van a cédula az „Angekauft“ szócskával, feltűnt nekem, hogy ott a bútortárs mellett az

KRIESCH ALADÁR.
SZÖVÖTT
FALI SZŐNYEG.

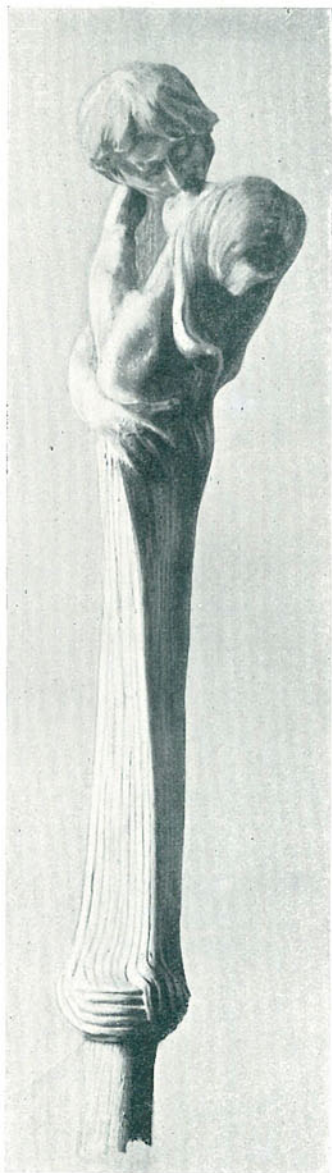

KÉSZITETTE
KOVÁLSZKY
SAROLTA.

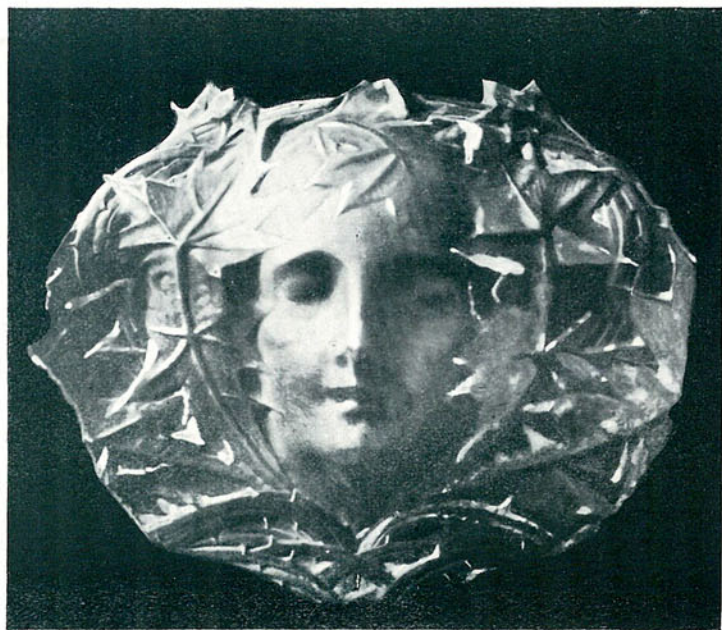
HORTI PÁL.
KAROSSZÉK,
SZOBORÁLLVÁNY
ÉS ASZTAL.

KÉSZITETTE
JAISER GYULA.

SZÖDY SZILÁRD.
BOTFEJEK EZÜSTBŐL.
KÉSZÍTETTE LINEK ADOLF.

ÁLOM.
DOMBORMŰ.
MARÓTHI RINTEL GÉZÁTÓL.

BRONZBA ÖNTÖTTE
AZ ELSŐ HAZAI
MŰERCŐNTŐ.

MARÓTHI RINTEL GÉZA.
KANDALLÓ-ELLENZŐ. BRONZ.
KÉSZÍTETTE AZ I. HAZAI MŰERCÖNTŐ.

WEINWURMA

MARÓTHI RINTEL GÉZA.

MENNYEZET-DISZÍTÉSEK.

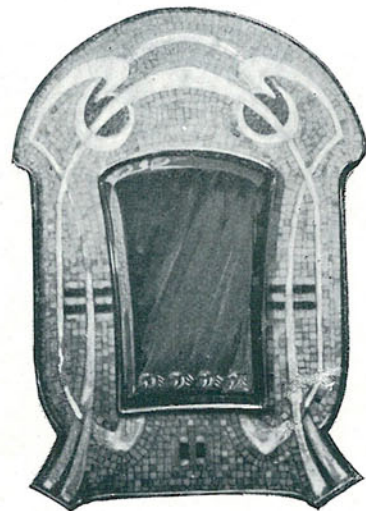

MENNYEZET-DISZÍTÉSEK.

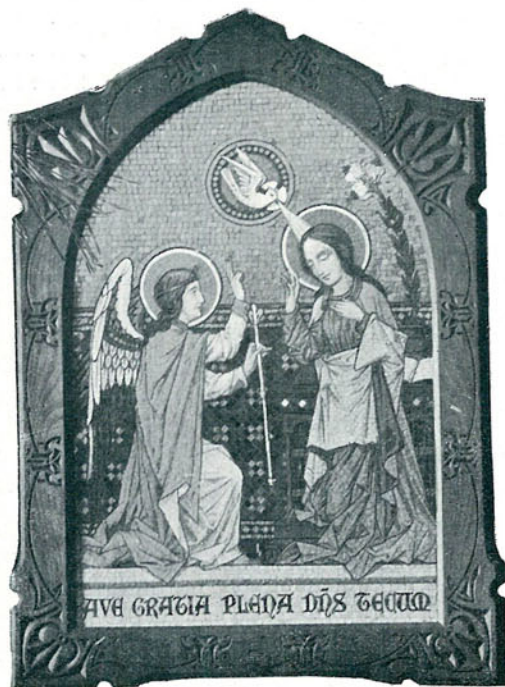
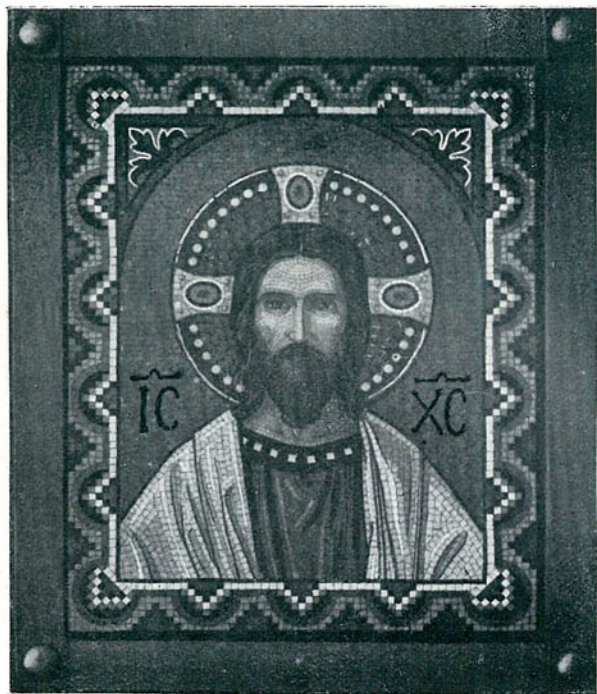
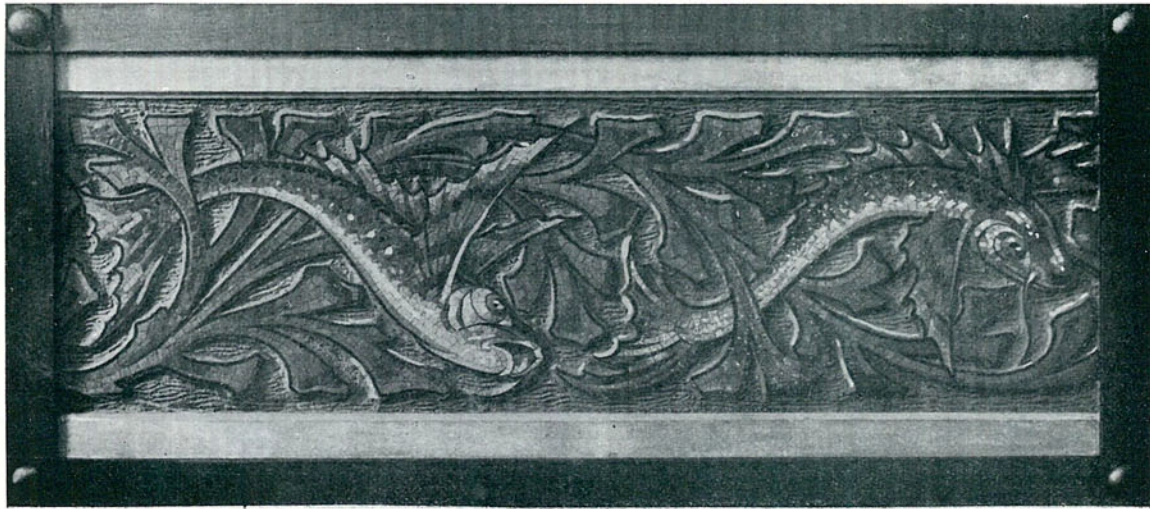
MARÓTHI RINTEL GÉZA.

ROTH MIKSA.
MOZAIK-TÜKÖRKERETEK.

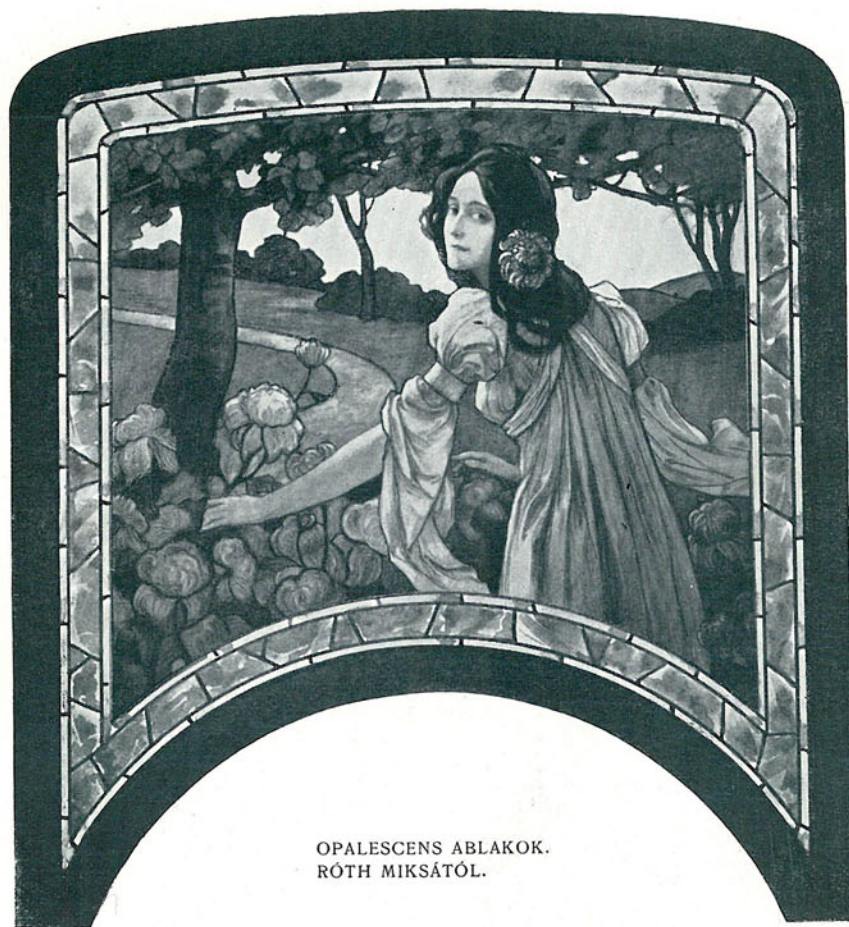

MARÓTHI RINTEL GÉZA.
PILASZTER DÍSZÍTMÉNY.

RÓTH MIKSA.
ÜVEGMOZAIKOK.

OPAESCENS ABLAKOK.
RÓTH MIKSÁTÓL.

ékszeripar is rendkívül gazdagon van képviselve s a kerámia, ezüst, üveg, csipke, papír, bőr, bronz stb. ipar olyan mennyiségben szerepel, mely mellett a mienk jóformán szóba sem jöhet. Talán az egyedüli zománc-iparunkat és részben a kerámiát kivéve, a többi nálunk a hamupipőke jellegével bír.

Kétszereesen elszomorító azonban, hogy Bécsben nem egy elkelt műdarabon *magyar vevő* neve szerepel.

Nyilvánvaló, hogy tehetősebb polgárainknak egy jelentékeny része a kész dolgokat ott vásárolja, a hol nagy választék áll rendelkezésére, s igen kevés azoknak a száma, a kik tervek, rajzok alapján teszik megrendeléseiket s a megrendelt tárgyak kiállításába is beleegyeznek.

Megrendelés híján pedig mit állítsanak ki iparművészeink mást, mint néhány kirakatóból kiszemelt darabot, vagy olyat, a mely állami szubvencióval készült.

Sokaknak feltűnt, hogy legjelesebb cégünk egyikénél, Zsolnaynál, a formák mindinkább a külföldi izléshez alkalmazkodnak mintsem a hazaihoz. A ki tudja, hogy Zsolnay dísz tárgyainak 90 százalékat a külföld vásárolja, az ne csodálkozzék azon, ha a formák és a szín megválasztásában is a külföld izléséhez kénytelen símulni. Az eozinek készítése tulajdonképen ki sem fizeti magát, s a cég csak eddigi jó hírnevének fenntartása végett jelenik meg hűségesen kiállításunkon. Ha valamit kifogásolok Zsolnaynál, úgy azt veszem tőle rossz néven, hogy *használati* tárgyakban újíttásokkal nem szerepel. A pesti üzletekben ezerszámra láttam karácsony táján ezüst-, réz- vagy nikkél-keretbe foglalt kerámitlapokat tálcák gyanánt, s az ilyen színes tálcák tetszetősek lévén, kelendők voltak. Persze, külföldi gyár áraszt el vele minket és a többi piacokat, s százezrek készülnek egyazon modell után. A kereskedők, akiket megkérdeztem, őszintén kijelentették, hogy ők nem érnek rá a gyárosoknak ideákat adni, sem előre, látatlanban, rendelést nem tehetnek, de igen

szívesen vennék, ha Zsolnay — saját fényes üzletén kívül — őket is ellátná hasonló cikkekkel. Ugyancsak nélkülözöm Zsolnaynál az újabb modellű falburkoló lapokat s egyéb a háztartásban, lakásdíszítésben, építészetben előforduló gyártmányait, a melyek pedig jól illennek e kiállítás keretébe.

Vögerl G. Ágost turini sikerei után itthon is kiállított néhány, nagy tűzben égetett zománcozot fayence-ot. A tehnikában szemmel látható haladást tett, de a formákban kevés a változatosság és az eredetiség. Magyaros törekvésről itt sem számolhatok be, zománca egyébként szép, csak nélkülözi az öntudatos célt és akaratot. Az ilyen leöntött s szikkadás előtt jobbra-balra csurgatott, folytatott zománkok texturája, színe, fénye a véletlen esélyeitől függ, s így, a szó szoros értelmében véve, a készítőjének önálló művészete érvényre alig juthat.

A zománc-munkák között feltűnik Fehérváry miniszter díszkardja, a melyet nem minden tekintetben tartok sikerültnek. Külső alakját e folyóiratnak 1901 szeptemberi füzetéből már ismerjük, s az akkori kritika igen elnézően nyilatkozott erről az alkotmányról. Számos neves művésznünk együttes munkája hozta létre — mint megtudtam — a honvédelmi miniszter reglamája, — akarom mondani, részletesen előírt programja alapján. Hány Gyula tervezőt tehát gáncs nem érheti, mert katonáék izlése vezette keze munkáját. A kard hüvelye Hibján Samu, kiváló művésznünk műterméből került ki, Loránfy készítette a modelleket, a penge tausirosását és cizelállítását pedig ifjabb Herpka Károly vállalta el. A kard legnagyobb hibája a túlszofaltság és díszítéshalmozás; a munka és kivitel a szó szoros értelmében remek. Rajta drágakövekből, gyöngyházból stb.-ből számocavirág, szőlőlevél, ágak-bogak, tüskékbogarak gazdag változatban következnek egymás hátán, úgy, hogy azt az érzést keltik a szemlélőben, hogy ez a kard igazán csak a szemre, és nem egyszersmind a kézbe is való.

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

A díszalbum is túlcifra; itt is csak a kivített dícsérhetem.

A szegedi „babérág“ már jóval izlésebb, s főleg maga a babérág van ezüsből gyönyörűen mintázva. A felírással szalag ellenben merev.

A dísz-mentekötő, melyet Horti terve szerint Hibján készített Széchényi Emil gróf részére, erdélyi zománc-módszer szerint, igen sikerült és izléses.

Az egyházi kereszt, aranyráma, a díszgombok, a násfa stb. hasonlóképpen megrendelésre készültek, s így a kiállítás eme része, mint már említettem, igen gazdag. Egytől egyig érdemes, szép munka, egyik-másik valóságos remekmű.

Ugyanitt látható néhány eozin-ékszer Zsolnaytól. Ezek között egy sűrű grès-medallion-okból összeállított női nyakék hatása alatt egy percre Párisban képzeljük magunkat. Végtelenül finom, nemes és izléses.

Zsolnay régóta kísérletezik az e fajta ékszerekkel, s nem tudom, mi késlelteti abban, hogy nagyobb gyűjteménnyel lépjen a nyilvánosság elé? Az úgynevezett Zsolnay-gyöngyökön kívül, melyeket Hibján az előbb említett dísz tárgyakon is felhasznált gyöngyház és drágakövek helyett: a többi színes eozin-ékszer kevésbé sikerült. A sűrű-reliefes nyakék azonban kárpótól ezekért s valósággal versenyen kívül áll.

Hortinak egyéb ékszerei és Mártonffy Márton jubileuma alkalmából készült albumja, a vitrinával együtt, tetszetősek; a zománcolást Hibjával közösen készítette, a könyvkötő-munkának Leszik K., az asztalos-munkának Vukovits V. volt a mestere.

F. Fischer Jenő herendi porcellángyárában készült grand-feu mázú vázáinak változatos sorozatát állította ki. Van köztük múzeumba való néhány kabinet darab.

Az agyagedényeket főlöleges dícsérnem. Auerbach Lipót, Gróh István tanár és Horti Pál kapták fel azt az egészséges eszmét, hogy a vidéket járva, a fazekasokat magyaros, új motivumokra és új,

tökéletesebb technikai eljárásokra kioktassák.

Vaszary János gyapjúból szőtt fali szőnyege érdemes munka, s a torontáli szőnyeggyár is kitett magáért. Érdeklődéssel várjuk a további haladást ezen a téren, s adja Isten, hogy a szőnyeggyár bukásáról elterjedt hírek mielőbb cáfolatot nyerjenek. Érdekes művészi dolgok Nagy Sándor festőművésznek és nejeének fali díszei, a vánkosok, asztalterítők s más egyéb apróságok. Igen szép Aggházy Margit és Mihalich Gizella két csipkegallérja, Kabay Dánielné selyemszőnyege és egy kézzel szövött gobelinje, mely Lakatos Artúr tervei szerint készült. Mirkow-szkyné és Treitz Péternének a Modern Lakás részére készített lángolt, vasalt bársonyszöveget sokan bámulták meg az idén is, s az idekiállítás ebben a tekintetben is szép haladásról tesz tanúságot.

A nagybecskereki gobelin-technikában készített gyapjúszővésű ablakfüggönyök, portiók, párnahuzatok is feltűnést keltek.

A Dékányi Árpád tanár tervei nyomán készült halasi csipkék és kalotaszegi varrottások a közönség nagymértékű pártolására és támogatására számíthatnak, oly szépek, izlésesek.

Rappaport zománci haladást nem mutatnak. Legegyszerűbb, korongolt gömbalakú formákat használ, s a fémedények külső színét egészen befogja a csurgatott zománc. Miként a Vögerl-féle edényeken, a színhatás itt is a véletlenségtől s nem a művész akaratától függ; azonkívül fölölegesnek tartom, hogy a fémedények — melyek magukban is már nemes anyagot képeznek — egészen bevonassanak zománccal. Szébb formákat és több látható rezeit, ezüstöt kérünk a jövőben.

A Szandrik-gyár ezüstjei szépek, de végtelenül kevés az, a mit kiállított. A Fittler Kamill igazgató részére Herpka Károly által készített s Maróthi által tervezett szép ezüst írókészlettel együtt, ez képviseli egész ezüstiparunkat. Hol marad

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS

Bachruch, a ki ezüstgyárat rendezett be a királyi udvartartás részére szállított ezüst asztalneműek gyártása céljából?

Az üvegek, poharak szintén gyéren vannak képviselve; Sovánka maratott díszüvegeivel és az Első Magyar Üveggyár igyekezett becsületünket ezen a téren megmenteni. Utóbbi a budai királyi palota részére készült gazdagon csiszolt üvegekészlet egy részét állította ki.

Meg kell említenem még Tarján Oszkár műveit, melyeken magyaros, rendkívül előkelő izlés érvényesül. Művészete szemlátomást fejlődik, s zománcos dísz tárgyai, ékszerei széles körben keltettek érdeklődést. Olcsóságuk is meglepett minket.

Fischhof bőrmunkái szépek, kedvesek s lassanként népszerűekké lesznek. Magyaros motívumai gazdag fantáziát árulnak el, s igazán kár minden krajcárért, mely hasonló bőrmunkákért külföldre vándorol.

A körfolyosó falain az idén először láthatók a hazai műércöntő (és nem öntöde) bronzai.

Ligeti Anonymusa nőies alakot ábrázol és magyarázatra szorul. Ára is túl nagy, mert 2000 korona kissé sok egy dísz tárgyéért.

Róna koszorút fonó lánya kedves; öntése kitűnő.

Kalmár Elza ökörfejes vázája eredeti, de formája nem tetszetős.

Telcs bohémje nem elég karakterisztikus, inkább „sétáló úr“ lehetne a címe.

Ugyancsak az ő „Kati néni“-je jobb, de láttunk már a művésztől sikerültebb alkotásokat is.

Róth Miksa mozaik- és üvegmunkája feltétlen dicséretet érdemel. A közönség állandó érdeklődéssel kíséri minden munkáját, s a napilapok szépen méltatták idejé kiállítását is. Mozaikjai tökéletes, bevégzett művészetéről tanúskodnak, s így valóban érthetetlen, hogy a bazilika mozaikjait nagyrészt olasz művészekre bízta az intéző körök. Róth opaleszcens üvegeképei gazdag színhatásúak, ámbar ezen a téren a művész haladást nem mutat.

Róth-tal egy fülkében láthatók Maróthi Géza plasztikus művei. Építész kartársaim meleg érdeklődését hívom fel munkáira, melyekről eredeti, művészi felfogás árad ki. Maróthi kandalló-ellenzője általánosan tetszett s a hazai ércöntő szépen készítette el.

A kiállításon elszórtan található tárgyak közül feltűnt még Benczúr Béláné bőrládikája is, mely tetszetős, csinos és külön felemlítést érdemel.

Ludvig Ede műlakatos, a ki gyönyörű bútorvasalásokat és egy sorozat mintát állított ki, mely a vas és más fémek különféle feldolgozását, színezését, edzését stb. tünteti fel. A vasalások művészi tervek után készültek, s Hortit, Faragót, Mederlt vallják mesterükül.

A jó példát többi lakatosaink is követhetnék, s akkor nem kellene egy-egy kulcslyuk-pajzsért idegenbe szaladgálnunk.

Kriesch-tervezte falszőnyeget Kovalszky Sarolta szötte, kiváló szép sikerrel.

Jankó Gyula kályha-ellenzője, öltöző tükre, szalon-asztalkája, gyertyatartója, mind szép, s a művész sokoldalúságára vall.

A felsorolt tárgyak az aradi állami fa- és fémipar-iskola műhelyéből kerültek ki, s igazolják, hogy a kereskedelemügyi ministerium gondoskodása révén a vidéki telepek eredménynyel veszik fel velünk, pestiekkel a versenyt.

Futólagos leírásom keretében lehetetlen, hogy minden egyes tárgyra kitérjek, s így még csak néhány dologra óhajtok csupán szorítkozni.

A Bártfai Első Magyar Fa- és Machée-játékszer Gyár igen jó magyaros és tótos gyermek-játékszereket állított ki. Vevője is akadt, jóformán valamennyinek. A játékipar megteremtése hazánkban kiváló fontossággal bír, s így nagyobb apparátussal — hogy ne mondjam, parádéval — kellene bevezetnünk a társaságba.

Meg kell csak nézni, hogy micsoda tolakodó módon varrják a tájékozatlan, olcsóságot szem előtt tartó közönség

nyakába a pesti „bazárok“ selejtes, idegen származású, nemzetietlen portékáját, s ne feledjük, hogy e nemből sok waggon érkezik évente hazánkba. Az ezzel foglalkozó kereskedőket bojkottálnunk kellene, s erre az első lépés az volna, hogy hazai gyári és háziipari játékszereinket feltűnő módon rakjuk közönségünk szemei elé, főleg karácsony tájékán. Undi Mariska festőművésznő kedves, falusias rajzai mindenkinek tetszettek. Ennél jobb dicséretet valóban nem mondhatok.

Legvégén említtem a XVII. szobában látható könyvdíszítéseket, melyeket Kriesch Aladár és Nagy Sándor festőművészek K. Lippich Elek miniszteri osztálytanácsos költeményeinek illusztrációi gyanánt rajzoltak. Van közöttük sok kitűnő, mesteri tervezet és rajz, leleményes díszítés. Kriesch kitűnően tud „klasszikus“ lenni, míg Nagy Sándor naiv formáival, kimeríthetetlen fantáziájával lep meg bennünket. Nagy érdeklődéssel várjuk a tömérdek áldozatok árán megjelenendő, minden ízében magyar alkotású könyvet.

Almási Balogh Loránd.

KÜLÖNFÉLÉK.

FELHÍVÁS ÉS KÉRELEM. A „Magyar Iparművészet“ szerkesztősége alaposan tájékoztatni akarja olvasóit a hazai iparművészet körét érdeklő minden nevezetesebb mozzanatról, írással és képpel kíván beszámolni a magyar iparművészet újabb alkotásairól: ezért azzal a kéréssel fordul e lap barátaihoz, hogy e törekvésében segítségére legyenek és értesítsék, ha e lap tárgy körét érintő újabb tervekről, művekről, technikai vívmányokról, stb. tudomással birnak. Hálával fogadja a szerkesztőség azt is, ha régebbi vagy újabb hazai iparművészeti alkotásokról fölvetett fényképeket, esetleg felhasználás végett rendelkezésére bocsátják. A közlésre elfogadott fényképek költségeit szívesen megtérítjük.

ATYAS KIRÁLY ÉS AZ IPARMŰVÉSZET. Császár Mihály dr.: A magyar művelődés a XV. században Antonio Bonfini Rerum Hungaricarum Decades-ének alapján. Budapest, Stephaneum, 1902. 166 l. — Szerző Mátyás király hírnevét megörökítő Bonfini művéből, a „Delcades“-ből, feldolgozta a XV. század magyar művelődésének képét. A föld és népe, a tudomány és művészet, a mindennapi élet, a vallás és erkölcs, a pénz- és a hadügy, az ipar és a kereskedelem mellett külön csoportosításban foglalta össze nagy reneszánsz fejedelmünk korában létező iparművészetet és Bonfini elszört adatait tudós készültséggel, felvilágosító jegyzetekkel látta el.

Bonfini könnyen hevülő lelkesedése nem alkalmas arra, hogy tárgyilagosan megismertessen bennünket a Mátyás korabeli virágzó iparművészetrel. Mégis a néhány túlzottan rajzolt láncszemből is — Császár segítségével — sikerül az egész láncot megsejtenünk.

Mátyás korában az egyházak tele voltak régi műkincsekkel, a miket vallásos buzgalomból Szent Istvántól kezdve odaajándékoztak a magyar fejedelmek. A székesfehérvári csúcsíves bazilika például drágakövekkel kirakott domborművekkel, kristály-, myrrha-, onix-edényekkel, melyekben „aranyból s ezüstnél silányabb anyag egyáltalán nem található“ és egyházi ruhákkal bővelkedett. Szintígy el voltak halmozva az ország többi templomai is aranyból, ezüsből készített s gyönggyel díszített feszületekkel, csészékkel, kelyhekkel és egyházi ruhákkal. Mindezek stíljökre nézve a bizanci ízléshez kapcsolódtak, meg van írva Szent Istvánról, hogy „Görögországból igen sok mestert hívott be, hogy kiváló műveket alkossanak s mindenünnen képfaragókat s szobrászokat fogadott fel nagy költséggel“.

Az iparművészet világi alakjában először nálunk az Anjouk fényűző udvarában jelentkezik. Ekkor már nemcsak a templomokban, hanem a palotákban is kincsekben gyönyörködnek. S becses iparművészeti tárgyakat nemcsak Istennek, hanem embereknek is ajándékoznak. Károly Róbert János cseh királynak olyan ötvös-tárgyakkal kedveskedett, hogy az mindenkit bámulatra ragadott. Edények, paripa-díszek és övek nagy száma mellett egy arany sakktábla tünt ki ez ajándékokból, melynek bástyái, főszerelt gyalogos és vértés lovaskatonái valódi